en verbeden, telkens weer terug keert, hem opnieuw verlokt en verleidt, en zijn ziel maar niet los wil laten.

Veelal, maar volstrekt niet altijd, ligt zulk een zonde in 't zinlijke, doemt altoos weer uit valsche begeerte naar zinlijk genot op en kruist den geest met het vleesch. Een zonde die daarom zoo licht verrast, ons onverhoeds bespringt, omdat de verleiding dan uitgaat van een ander, die men onverwachts ontmoet en die zijn strik om ons werpt eer we er op bedacht zijn. Maar gelijk gezegd, wie met 't zinlijke minder te worstelen heeft, beelde zich daarom niet in, dat zulk een stille blijvende boezemzonde hem daarom vreemd zou zijn. Zulk een ons steeds vervolgende zonde kan allerlei oorzaak in ons hebben, die niets met den zinlijken lust uitstaande heeft. Hooge zelfinbeelding komt zelfs nog veel meer voor. 't Eigen ik mint gestreeld te worden. Jaloezie op wat anderen boven ons voor hebben, komt uit dit egoisme vanzelf op. Heerschzucht ontwikkelt zich uit die benijding. Vertoon maken, door pronk en uitstalling van gaven en talenten anderen overbluffen, volgt er op. Dan zoo nauw niet op alles toezien. In eerlijkheid van zin en woord te kort schieten. Een voorzichtig verdrag met de leugen minnen, of ook omgekeerd prat gaan op zijn eigen hooge waarheidsliefde. Hooger leven dan zijn goed of zijn talent gedoogt. Anderen gebruiken en zelf zich in pralend nietsdoen neervlijen. Onderwijl met de tong anderer leven vergiftigen en ze zeer doen. Uw naaste in den hoek duwen, om zelf meer vooraan te komen. Liefde zich laten aanleunen om zelf zich aan alle liefde te spenen. Neen, waarlijk, ge behoeft nog niet aan groote, ergerlijke, roepende zonden te denken, om in te leven in die klevende zonden, die zoo menig karakter bederven, waar men in volhardt en waarvan men maar niet af kan komen, en die soms meegaan met de levensjaren tot dicht bij het graf.

Gij kent uzelf 't best, en zegge daarom uw conscientie u zelf, wat bij u die altoos weer u verlokkende, die gedurig weer u aanklevende, die met weerhaken zich aan u vastklemmende zonde is. Bij zonnehitte, als de muskieten om u zwermen, ziet ge soms, na alles verjaagd te hebben, er zoo één die lijnrecht op u afkomt, en die u maar niet wil vrijlaten, en die dan ook in een onbewaakt oogenblik u met vergiftigden angel steekt. Zoo nu zijn deze boezemzonden. Ge weert ze telkens af. Ge slaat er telkens met de hand tegen in. Bergenhoog tast ge uw schansen op, om er nu dan toch niet meer voor onder te doen. Ge hebt er tegen geworsteld in uw gebeden. Slaagdet ge er een enkel maal in, ze af te weren, dan hebt ge gedankt. Vielt ge weer, dan waart ge den dag lang somber en droef gestemd. Neen, waarlijk, 't zijn de minst vromen niet, die met zulk een taaie boezemzonde soms levenslang te strijden hebben. God weet 't, wat soms zijn braafste kinderen er mee uitstaan. Maar 't kwaad blijft dan toch diep ergerlijk. Dat eindeloos altoos weer vallen, schuldbelijden, bidden om vergiffenis, nu voor vast willen dat 't niet meer geheuren zal, in een muurvast voornemen er een wal tegen op te werpen, een tijdlang ze buiten de poort te houden, en dan toch, als men dacht er nú boven op te zijn, en het eindelijk dan toch gewonnen te hebben, op eens in een onbewaakt oogenblik weer overrompeld worden, uitglijden, struikelen en in zijn oude zonde vallen, opnieuw met de wanhoop, of er dan geen reddende genade meer is, in 't hart.

De oorzaak van zulk een zedelijke ellende zit in ons zielkundig samenstelsel. Het ligt aan een dispositie in ons bloed, aan ons zenuwweefsel, aan de compositie van onzen geest, aan een mengsel van indrukken in onze jeugd ontvangen, aan erfelijke neigingen die we overnamen, aan ontmoetingen of landen die ons allengs beheerschten. Wie vrij van zulk een zonde is, en de verleiding er toe met een handschudden van zich afweert, moet waarlijk op de worstelingen met zulk een zonde vanuit de hoogte neerzien. Hij zelf is weer aan een andere zonde verslaafd, die hem even rusteloos vervolgt als een gonzende muskiet, en straks hem giftig steekt. Het is met zulke zonden geen spel. Het is in al zulke zonden hooge ernst. De kleefstof, waarmee ze zich aan ons klampen, en de weerhaken waarmee ze zich vastzetten, is een demonische macht, die ons overheerst. En vandaar, dat ook het mededoogen Gods ermede zoo wonderbaar in lankmoedigheid is. Geen oogenblik gunt uw God er u rust in. Diep doordreunende tik van de conscientie keert slag op slag terug. De Heere bestraft u, veroordeelt u, werpt u ter neder na elken keer dat ge weer gevallen zijt. Maar als dan 't berouw oprecht is, en ge knielt weer neder bij 't Kruis, en uw ziel smelt weer, dan is er toch altoos weer aanneming in genade, en trekt God uw verzoende ziel weer naar zich toe.

Alleen maar. *Altoos* doorgaan kan dat zoo niet. Eens moet er een einde aan komen. En dan gaat ook tot u als eens tot Israel het harde woord uit: »Het woord dat ik zal spreken, zal gedaan worden, *de tijd zal niet meer worden uitgesteld*«. En wee u, zoo ge dan weer voor de verleiding bezwijkt, en weer aan uw heimelijke zonden toegeeft. Want dan is er geen genade meer, dan trekt de lankmoedigheid van uw God zich terug, en dan komt het bittere gevolg, bij den een in dezen, bij den ander in dien vorm, maar dan komt de vergelding, dan komt de tuchtiging, dan komt de bange bestraffing des Heeren, dan ligt uw levensgeluk verwoest, is uw vrede weg, en is het 't vuur van den toorn des Heeren, dat branden gaat in heel uw persoon en in uw leven.

Sla die aangrijpende waarschuwing daarom niet in den wind. Er steekt zoo groot gevaar in het misbruiken van het mededoogen van uw God. Juist 't feit dat ge na tien, twintig maal weer bezweken te zijn, toch altoos weer als een verloren zoon in genade wordt aangenomen, loopt zoo licht gevaar uw ernst te verzwakken, u almeer de zonde minder te doen voelen, en ten slotte u onder den waan te brengen, dat 't nu ja wel waarlijk een zonde is, die voor Gods heiligheid niet bestaan kan, maar dat 't toch zóó erg niet is, of 't kan er toch nog even mee door, omdat uw God u toch altoos weer in genade heeft aangenomen.

Juist hierdoor nu glijdt ge tenslotte af naar het doodelijke punt. Dan toch verhest de genade de kracht om u te heiligen, en gaat u verslappen. Ge raakt aan uw zonde gewend. Ze grieft u zoo bitter niet meer. En dan bereikt ge eindelijk het punt, dat ge feitelijk met de ontfermingen van uw God gaat spelen.

En natuurlijk, dan komt de slag. De doodelijke slag die 't alles in u verwoest en u in Godverlatenheid terugwerpt.

Nog even kan 't gevoel van het naderen van dit bange vonnis u dan nog redden.

Maar werk daar nooit overheen.

Versta wel, dat het dan op dood en leven gaat.

En ontleen dan nu aan dien doodsangst de kracht die ge nog nooit kondt grijpen, om eindelijk, eindelijk dan toch met eigen hand de kanker uit te snijden, die al die jaren uw ziel vergiftigd had.

Daarna komt dan de juichtoon der verlossing vanzelf uit uw binnenste op.

En juist dat God weigerde zijn toorn langer uit te stellen, is dan 't van Hem gekozen redmiddel geweest om u van uw booze ik te bevrijden.

Dr. A. K.

Amsterdam, 6 Februari 1914.

Onlangs werd in een onzer Kerkbodes de opmerking gemaakt, dat het aantal studenten in de Theologie aan de Vrije Universiteit, die hunne studiën voortzetten om den doctoralen graad te behalen, in den laatsten tijd op bedenkelijke wijze vermeerderde. Er werd daarin zelfs een zekere degradatie gezien van den doctoralen titel, die aldus een vlag zou worden, die de lading niet meer dekte.

Nu was deze uitlating niet bedoeld als een onvriendelijkheid aan de Vrije Universiteit. Ze kwam zelfs voor in een pleidooi om het promotierecht niet aan de Theologische school te schenken, maar dit recht alleen aan de Vrije Universiteit te laten. Toch is het te begrijpen, dat een pers, die de Vrije Universiteit niet al te vriendelijk gezind is, deze opmerking terstond overnam. Er lag een stokje in, waarmede de Vrije Universiteit weer even kon worden geslagen.

Nu is het zeker waar, dat het aantal promoties in Theologische faculteit niet onbelangrijk is toegenomen. Terwijl van 1891, toen de eerste promotie plaats vond, tot 1903, dus in een verloop van 11 jaar, 5 promoties plaats vonden, is dit getal van 1903—1914 geklommen tot 28. Hierbij mag echter drieërlei niet uit het oog worden verloren. Vooreerst, dat in dit laatste elftal jaren het aantal studenten in de Theologie veel grooter was dan in het voorafgaande tijdvak. Ten tweede, dat in deze periode de komst valt van tal van Afrikaansche en ook van enkele Amerikaansche studenten, die juist overkwamen met het doel om te promoveeren. En in de derde plaats, dat de groote behoefte aan predikanten, die terstond na de Doleantie zich gevoelen deed, en maakte, dat menig doctorandus voor de verleiding bezweek om een beroep aan te nemen, thans niet meer in die mate zich gevoelen doet.

Maar ook afgezien van deze factoren, die ongetwijfeld invloed hebben uitgeoefend, kan op zich zelf het nooit als een teeken van achteruitgang aan een Universiteit beschouwd worden, wanneer het aantal promoties vermeerdert. Eigenlijk behoort aan een Universiteit niemand te studeeren, dien het niet om den doctoralen titel te doen is. In de juridische en literarische faculteit spreekt dit ook zoo van zelf, dat wie zonder doctorstitel de Universiteit verlaat, als een niet afgestudeerd student wordt beschouwd. In de pas verschenen dissertatie van den heer Dr. R. Miedema wordt dan ook de stelling verdedigd, dat de verschillende Kerkgenootschappen niemand mogen toelaten tot de bekleeding van het predikambt, voordat hij het doctoraal-examen in de theologie met goed gevolg heeft afgelegd. Geen advocaat kan optreden zonder Meester in de Rechten te zijn; waarom zou dan voor het predikambt de doctorstitel niet evenzeer als eisch mogen gesteld worden, en alleen als een eeretitel voor zeer enkelen bestemd, moeten beschouwd worden? Maar ook al zou het wellicht moeilijk vallen, een dergelijken eisch voor het predikambt te stellen, toch kan er zeker nooit een grief in liggen, dat het aantal candidaten, dat doorstudeert om doctor in de Theologie te worden, toeneemt. Eer zou er reden wezen, om daarmede een Universiteit geluk te wenschen. Eerst daardoor bereikt de Hoogeschool toch het doel harer opleiding.

Een grief zou hierin dan alleen schuilen, wanneer kon worden aangetoond, dat de doctorstitel verleend werd aan degenen, die dezen titel feitelijk niet verdienden. Dit nu kan alleen beslist worden door het gehalte der dissertaties, door deze doctoren geschreven. Nu spreekt het wel van zelf, dat wanneer het aantal promoties in een bepaald tijdvak zesmaal zoo groot is als over hetzelfde aantal jaren in een voorgaand tijdvak, er altoos kans bestaat, dat daaronder ook proefschriften voorkomen, die niet magna cum laude verdienen. De gaven en talenten zijn niet gelijkelijk verdeeld, ook niet onder hen die den docterstitel dragen. Maar wanneer de vraag gesteld wordt, of het gehalte der dissertaties, nu generaal genomen, daalde en de vergelijking met de dissertaties uit een vroegere periode, of om het nog objectiever te nemen, met die aan de openbare Universiteiten, niet doorstaan kan, dan meenen we, dat het antwoord op die vraag voor de Vrije Universiteit niet beschamend behoeft te wezen. We willen niet, om met den Apostel Paulus te spreken, roemende onwijs worden, maar het zou waarlijk niet moeilijk wezen, uit de recencies, die in vakbladen en door deskundigen geschreven zijn, van de dissertaties ook in den laatsten tijd aan de Vrije Universiteit verschenen, een bloemlezing te geven, waaruit blijken zou, dat deze deskundigen, die geen voorstanders der Vrije Universiteit zijn, aan onze proefschriften een lof toekennen, dien menige andere Universiteit ons benijden zou.

Judas' verkiezing tot Apostel.

Een onzer lezers heeft er zich aan gestooten, dat een predikant onlangs in een predikatie over de verkiezing der twaalf apostelen beweerd had, dat onze Heiland niet zou geweten hebben, dat Judas hem later verraden zou, toen hij hem tot Apostel verkoos. Hij vraagt ons daarom in *de Heraut* mee te deelen, of deze uitdrukking wel juist is.

Nu schuilt hier blijkbaar bij onzen inzender een misverstand, want hij voegt er aan toe, dat deze uitdrukking in strijd zou wezen met de alwetendheid, die de Schrift aan Christus toekent. Natuurlijk heeft de bedoelde predikant er geen oogenblik aan gedacht, deze Goddelijke alwetendheid in twijfel te trekken, maar de inzender vergeet dat deze alwetendheid een eigenschap is van Christus Goddelijke natuur, en niet van zijn menschelijke natuur. Naar Christus' menschelijke natuur — en daarvan was hier blijkbaar alleen sprake — leert de Schrift ons toch uitdrukkelijk, dat Christus niet alwetend was. Als kind wordt van hem getuigd, dat hij toenam niet alleen in lichaamsgrootte, maar ook in *wijsheid* (Luc. 2 : 53) wat dus op een vermeerdering van zijn kennis ziet; en dat deze kennis, hoe rijk ook, toch altoos beperkt in haar omvang is gebleven en nooit alwetendheid is geworden, blijkt uit wat Christus zelf verklaard heeft, dat noch de engelen noch de Zoon des menschen wisten, wanneer de dag des oordeels wezen zou (Marc. 13 : 32). Met een beroep op de alwetendheid, die Christus naar zijn Goddelijke natuur bezat, komt men hier dus geen stap verder. De Gereformeerde Kerk heeft tegenover de Luthersche Kerk altoos staande gehouden, dat de Goddelijke eigenschappen van Christus niet aan de menschelijke natuur zijn meegedeeld. De menschelijke natuur van Christus, zegt onze Belijdenis in Artikel XIX, heeft haar eigenschappen niet verloren, maar is een schepsel gebleven, hebbende begin van dagen, zijnde een eindige natuur. En evenmin als Christus naar zijn menschelijke natuur oneindig, alomtegenwoordig en almachtig is geweest, was Hij ook naar zijn menschelijke natuur alwetend. Wie dat zou beweren, zou in de oude ketterij van Eutychus terug vallen en feitelijk de waarachtige menschheid van Christus loochenen.

Toch is met dit antwoord de vraag zelve nog niet opgelost. Even uitdrukkelijk toch als de Schrift ons leert, dat Christus den dag des oordeels niet wist, leert de Schrift ons ook, dat Hij reeds lang vóórdat Judas een verrader werd, wist wie hem verraden zou. Zelfs verklaart de Apostel Johannes in zijn Evangelie hoofdst. 6 : 62, dat de Heere Jezus *van den beginne* wist, wie hij was, die hem verraden zou. Dit van den beginne nu kan in het spraakgebruik van het Evangelie van Johannes moeilijk anders beteekenen, gelijk ook de meeste uitleggers toestemmen, dan van den beginne van zijn optreden af, of wil men, reeds voordat hij de Apostelen koos en tot zich riep. Vandaar, dat algemeen dan ook wordt aangenomen, dat de Heere Jezus, toen hij Judas tot Apostel koos, wel degelijk geweten heeft, dat deze hem verraden zou.

Hoe de Heere Jezus dit geweten heeft, wordt ons niet medegedeeld. Onze Kantteekenaren verwijzen bij dit woord naar Joh. 2 : 25, waar gezegd wordt, dat Christus niet van noode had, dat iemand hem getuigen zou van den mensch, *omdat hij zelf wist, wat in den mensch was*. Deze zoogenaamde hartenkennis, die Christus bezat, en die maakte, dat Hij terstond ieder, die met hem in aanraking kwam, tot in de geheimste schuilhoeken van zijn ziel doorzag, heeft Christus ook bezeten ten opzichte van Judas Iskarioth. En al kan natuurlijk niet aangenomen worden, dat Judas reeds toen hij zich aanmeldde om Christus discipel te worden, van het plan zwanger ging om Christus te verraden, toch moet Christus van het eerste oogenblik af doorzien hebben, dat Judas niet oprecht in hem geloofde en dat in zijn hart hartstochten sluimerden, die tot deze daad hem brengen konden. En waar de Schrift, die voor Christus heel het plan van zijn lijden ontvouwde, hem ook openbaarde, dat een van zijn discipelen een verrader zou zijn, daar kon er voor hem geen twijfel overblijven, of Judas zou deze verrader worden. Op deze wijze kan dus, zonder aan Christus menschelijke natuur alwetendheid toe te kennen, toch zeer goed verklaard worden, hoe Christus van den beginne af weten kon, wie hem verraden zou. Maar het is ook mogelijk, dat Christus daaromtrent een bijzondere Goddelijke openbaring van den Vader ontvangen heeft, toen hij, gelijk Lucas mêedeelt, voordat hij zijn discipelen koos, eerst naar den berg is uitgegaan om te bidden en daar den ganschen nacht overbleef in het gebed tot God. Ook bij de keuze zijner discipelen bleef Christus getrouw aan het woord dat hij zelf gesproken heeft: Ik kan van mijzelven niets doen. Gelijk ik hoor oordeel ik en mijn oordeel is rechtvaardig; want ik zoek niet mijnen wil, maar den wil des Vaders, die mij gezonden heeft. (Joh. 5 : 30).

Staatscommissie.

IV.

De cijfers, een vorig maal meegedeeld, hebben wel klaar en duidelijk in het licht gesteld, in wat ongunstige positie het bijzonder Hooger onderwijs in ons land verkeert. Terwijl de Regeering meer dan vier millioen jaarlijks uitgeeft voor de openbare Universiteiten, scheept ze de eenige bijzondere Universiteit met een onnoozele vierduizend gulden af.

Nu zou dit te begrijpen wezen, wanneer de Regeering nog altoos op het oud-liberale standpunt stond, dat de rijksgelden alleen dienst mogen doen voor de openbare instellingen van onderwijs, en dat de voorstanders van het bijzonder onderwijs deze liefhebberij dan maar uit hun eigen zak moeten betalen. Dit oud-liberale standpunt is echter reeds lang door de Regeering losgelaten; het is openlijk door haar erkend, dat vergoeding van de kosten van het bijzonder onderwijs door den Staat, in ons land eisch is van recht en billijkheid. Aan het bijzonder lager, middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs wordt dan ook door de Regeering een flinke steun uit 's Rijks schatkist geboden, en de thans opgetreden Regeering heeft zelfs een Staatscommissie ingesteld, die ten doel heeft deze rijksbijdrage nog te verhoogen, zoodat het openbaar en bijzonder onderwijs gelijkelijk in de gunsten der Regeering zullen deelen.

Des te grievender was het daarom, dat de Regeering van de taak dezer Commissie de bespreking van het Hooger onderwijs buiten sloot. Eenig principieel verschil ten opzichte van de rechtsquaestie, die hierbij in het spel is, is er tusschen het Lager en Hooger onderwijs niet, gelijk we hebben aangetoond. De rechtsquaestie staat voor beide takken van het onderwijs volkomen gelijk, want zoowel bij het Lager als bij het Hooger onderwijs gaat het om de vraag, of het recht is, dat de Staat het geld, dat alle burgers hebben op te brengen, alleen gebruikt voor een school, waarvan een goed deel dezer burgers om principieele redenen geen gebruik kunnen maken. Zelfs kan het argument, dat de Regeering bepaald zorgen wilde voor het *volksonderwijs*, hier niet baten; want de Regeering heeft aan de Commissie wel de opdracht geschonken om te zorgen voor het middelbaar en voorbereidend Hooger onderwijs, d. w. z. voor de Hoogerre burgerscholen en de gymnasia, en van volksonderwijs is bij deze beide soort scholen toch evenmin sprake.

Toch was er zeker wel reden voor de Regeering om de zaak van het Bijzonder Hooger onderwijs nader te regelen, en wel om twee redenen, waarop we in dit artikel willen wijzen.

De eerste reden is, dat de Regeering op het gebied van het Hooger onderwijs, nu in ruimer zin genomen, wel subsidies uitdeelt, maar dit doet zonder eenigen objectieven maatstaf, meer naar luim en gril, dan naar de eischen van billijkheid en recht. De cijfers een vorig maal meegedeeld, hebben dit getoond. Bijzonder Hooger onderwijs wordt toch niet alleen aan een Universiteit gegeven, maar ook daarbuiten, bijv. door de aanstelling van hoogleeraren, die bepaalde vakken hebben te doceeren, hetzij dat deze als aanvullend onderwijs bij een Universiteit geplaatst worden of aan een bijzondere school, een seminarie of theologische school verbonden zijn. Nu keert de Regeering jaarlijks voor dit doel niet onbelangrijke bedragen uit aan de Hervormde Kerk, aan de beide Luthersche Kerkgenootschappen, aan de Remonstranten en aan de Joden. Waarom deze bijdragen niet worden gegeven aan de Gereformeerde Kerken, de Christelijke Gereformeerde Kerk en aan de Doopsgezinden, is niet wel in te zien. Dat de Staat niet voor elke kleine secte, die geen noemenswaard aantal leden heeft en die om een hoogere opleiding van hare predikanten niet geeft, deze subsidie beschikbaar stelt, is te begrijpen. Maar van die Gereformeerde Kerken kan dat niet gezegd; in ledenaantal staan ze boven de Luthersche en Remonstrantsche kerken; op akademische opleiding harer predikanten stellen deze Kerken wel degelijk prijs. Dat de Gereformeerde Kerken als een soort pariah's zouden moeten beschouwd worden, zal wel niemand durven beweren. Maar welke reden is er dan, waarom wel andere Kerkgenootschappen subsidie ontvangen voor de opleiding harer voorgangers en de Gereformeerde Kerken niet? Of we de aanvaarding van zulk een subsidie wenschelijk zouden achten, is een andere vraag, waarom het thans niet gaat. De quaestie is hier, of de Regeering bij de verdeeling dezer subsidie niet gelijk recht voor alle Kerken heeft toe te passen. Even stuitend is het ook, dat voor die Kerken, die deze subsidie niet ontvangen, de verdeeling geheel onevenredig is. De Roomsche Kerk, wier ledenaantal niet veel van dat der Hervormde Kerk verschilt, ontvangt desniettegenstaande nog geen derde deel van wat de Hervormde Kerk krijgt, en daartegenover wordt aan de Joden een subsidie geschonken, dat naar verhouding van hun aantal veel te hoog is. Indien een der grondbeginselen van den modernen Staat is, dat elke begunstiging van een bepaalde godsdienstige gezindheid moet vermeden worden, — een beginsel vooral door de liberalen zoo kras op den voorgrond gesteld — dan is het toch meer dan tijd, dat aan deze onbillijke verhoudingen een einde wordt gemaakt. En dezelfde willekeur, die bij de toekenning dezer subsidies heerscht, ziet men ook bij de Bijzondere Hoogescholen. De pas opgerichte Handels-Hoogeschool te Rotterdam, die evenzeer als de Vrije Universiteit te Amsterdam, een particuliere stichting is, ontvangt reeds in het eerste jaar van haar bestaan een doceurtje van fl. 20.000, terwijl de Regeering voor de Vrije Universiteit, die nu 34 jaar bestaan heeft, slechts fl. 4.000 geeft.

De tweede reden is, dat de Regeering aan de Bijzondere Universiteiten, willen deze de door hen verleende graden ook door den Staat erkend zien, eischen stelt, die geen geringe finantieele offers medebrengen. Dat de zoogenaamde effectus civilis onder de tegenwoordige omstandigheden een levensvoorwaarde is voor het Bijzonder Hooger onderwijs, zal wel niemand ontkennen. Een Universiteit moge in de eerste plaats een instituut wezen tot beoefening der wetenschap, ze dient toch evenzeer om haar leerlingen op te leiden voor het bekleeden van bepaalde maatschappelijke ambten en betrekkingen. Louter ter wille van de wetenschap gaat nauwelijks een student aan een Hoogere school studeeren. Het geeft daarom niets, of de Staat al verklaart, dat het geven van Hooger onderwijs aan ieder vrij staat, en het oprichten van bijzondere Universiteiten toelaat, wanneer de toegang tot de maatschappelijke betrekkingen voor de gegradueerden aan deze bijzondere Universiteiten gesloten blijft. De studenten worden dan, willen ze toch van zulk een bijzondere Universiteit gebruik maken, gedwongen aan de Rijksuniversiteiten hun examens opnieuw af te leggen en opnieuw te promoveeren. Het Ministerie-Kuyper heeft door de aanvulling van de Hooger-onderwijswet deze ernstige belemmering voor de bijzondere Universiteiten gelukkig weggenomen en den weg geopend, dat deze Universiteiten den effectus civilis voor hare graden konden verkrijgen. Ook de voorwaarden, waarop deze erkenning, of gelijk het in de wet heet, deze aanwijzing verkregen kan worden, zijn in het algemeen zeker niet te bezwarend te noemen. Dat de Regeering, wanneer ze de graden erkent, zekere eischen stelt om zich te verzekeren, dat deze graden een wetenschappelijke beteekenis zullen hebben, is volkomen billijk en rechtvaardig, en vloeit uit de erkenning dezer graden voort. Dat daarom in de wet wordt voorgeschreven, in welke vakken onderwijs zal moeten gegeven worden, hoeveel hoogleeraren minstens voor elke faculteit moeten aangesteld zijn, aan welke eischen het examen moet voldoen, dat de promoties op een proefschrift en in het openbaar moeten geschieden, en dat het onderwijs en de examens onder toezicht moeten staan van een Regeeringscommissie, is zeker geen te zware last aan het bijzonder Hooger Onderwijs opgelegd. Zelfs de eisch, dat zulk een bijzondere Hoogeschool minstens drie faculteiten moet bezitten, kan niet onbillijk worden genoemd, omdat een Universiteit met minder dan drie faculteiten kwalijk denkbaar is. Al te zware finantieele offers worden daarmede van de bijzondere Universiteit ook niet geëischt. Met hoe luttel bedrag een bijzondere Universiteit deze faculteiten in stand kon houden, toont de Vrije Universiteit, die over geen hooger budget dan 65000 gulden jaarlijks beschikt.

Geheel anders daarentegen staat het met den eisch, dien de Hooger-onderwijswet in Artikel 199 stelt, dat zulk een bijzondere Universiteit, wil ze haar »aanwijzing" behouden, verplicht is binnen vijf-en-twintig jaar vier, en na wederom vijf-en-twintig jaar vijf faculteiten te hebben. Indien de Vrije Universiteit dus niet zorgt, dat ze over 16 jaar een medische faculteit bezit en over 41 jaar een natuur- en wiskundige faculteit, dan verliest ze hare »aanwijzing" en dus ook de erkenning van de graden der thans bestaande faculteiten.

Welk belang de Staat er nu bij heeft, met het oog op de erkenning dezer graden, dat aan een bijzondere Universiteit alle faculteiten zullen vertegenwoordigd zijn, is niet wel in te zien. Een innerlijk en noodzakelijk verband tusschen deze beide is er niet. De graden door drie faculteiten verleend, kunnen een zeer wetenschappelijk karakter dragen, ook al heeft zulk een Universiteit nog geen medische en geen natuurkundige faculteit. Ook kan in onze dagen kwalijk meer worden volgehouden, dat het tot de wezenlijke kenmerken van een Universiteit behoort, dat daarna alle faculteiten moeten vertegenwoordigd zijn. In het buitenland heeft men tal van Universiteiten, waaraan een of meer faculteiten ontbreken, aan wier universitair karakter toch door niemand getwijfeld wordt. En wel is in ons land tot dusverre bij de openbare Rijks-universiteiten nog vastgehouden aan den ouden regel, dat elke Universiteit vijf faculteiten bezitten moet, maar met name van antirevolutionaire zijde is er meermalen op aangedrongen, dat de theologische faculteit aan de Rijks-universiteiten zou worden afgeschaft, en ondenkbaar is het zeker niet, dat in de toekomst deze afschaffing nog eens een feit zal worden. Ook is meermalen de gedachte geopperd om, ten einde de hooge kosten van onze Rijksuniversiteiten te verminderen, aan enkele dezer Universiteiten een of meer faculteiten op te heffen.

Stelt de Regeering desniettegenstaande aan de bijzondere Universiteiten toch den eisch, dat ze vijf faculteiten moeten bezitten, dan vloeit dit dus niet voort uit de waarborgen, die ze voor de wetenschappelijkheid der verleende graden eischen mag, maar kan deze eisch alleen daaruit verklaard worden, dat de Regeering er prijs op stelt, dat ook de bijzondere Universiteiten in Nederland een algemeen wetenschappelijk karakter dragen, zich zoo volledig mogelijk ontwikkelen en daarom heel het gebied van de wetenschap zullen omvatten. Met deze goede bedoeling der Regeering gaan we natuurlijk volkomen accoord; zelfs zouden we voor de Vrije Universiteit niets liever wenschen, dan dat ze zoo spoedig mogelijk het getal van haar faculteiten uitbreide, om zoo tot een volledige Universiteit te kunnen uitgroeien.

Maar een geheel andere vraag is het, of de Regeering zulk een eisch mag stellen aan een bijzondere Universiteit, wanneer ze niet tegelijk zorgt, dat de vervulling van dezen eisch mogelijk is, doordat ze zelf voor een deel in de kosten bijdraagt, die uit dezen eisch voortvloeien. De duurte van een Universiteit zit toch niet in de theologische, juridische en literarische faculteit; daarvoor kan men volstaan met de salarissen der hoogleeraren en de kosten van de lokalen, waarin onderwijs wordt gegeven; maar in de medische en de natuurkundige faculteit. Wat onze openbare Universiteiten juist zoo peperduur maakt, zijn deze beide faculteiten, die allerlei hulpmiddelen, als laboratoria en klinieken met de daaraan verbonden assistenten; eischen, zonder welke ze in onze dagen haar wetenschappelijken naam niet kunnen